

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN

KVINNLIGT OCH MANLIGT I POLITIKEN

En studie om jämställdhet, kläder och makt

Sandra Kis

Examensarbete:	15 hp
Program/ kurs:	Statsvetarprogrammet SK1523
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	HT 2024
Handledare:	Helena Olofsdotter Stensöta
Antal ord:	11 583

Abstract

I den könade maktdynamiken styr normer och föreställningar till de minsta delarna av våra liv. Normerna kontrollerar hur vi beter oss, vilka vi är och hur vi ser ut. Kläder är en grundläggande del av vår sociala värld som besitter mening. De kläder vi har på oss sänder ut signaler om vår identitet och vilken plats vi har i samhället. Kläderna kopplas till feminint eller maskulint och i sin tur till underordning eller överordning, och därmed makt. Inom politiken är kläder en viktig aspekt då kläderna kan spegla ledarskapet, auktoriteten, förtroendet och makten. Rimligtvis bör politiker vilja signalera makt då de de facto är makten. Hur ser makten och kläder ut inom politiken som även den är präglad av den könade maktdynamiken? Vi vet för lite om hur jämställdheten ser ut inom den relativt jämställda svenska politiken och kopplingen mellan kläder och makt. I denna uppsats görs en fenomenologisk studie om hur makt tar sig i uttryck i svenska ministrars kläder och om uttrycket för makt i detta avseende blivit mer jämställt i takt med att Sverige blivit det i andra avseenden som exempelvis kvinnlig politisk representation. Materialet är foton från regeringar 1978-2022. Analysen visar att män kontinuerligt klär sig i det som tolkas som ett tydligt maktuttryck. Kvinnor klär sig mycket mindre på ett sätt som tolkas som maktfullt men också mindre enhetligt över tid. Polariseringen mellan kvinnor har ökat där man antingen klär sig mer maktfullt än tidigare eller mindre maktfullt, mer feminint och mer sexualiserande än tidigare.

1. Inledning.....	3
2. Teori och tidigare forskning.....	4
2.1 Makt.....	4
2.2 Genus och makt.....	5
2.3 Kroppen som ett objekt av skönhet.....	6
2.4 Kroppen som ett passivt subjekt.....	7
2.5 Kläder inom makten.....	9
2.6 Syfte och frågeställningar.....	11
3. Metod.....	11
3.1. Urval fallet Sverige.....	13
3.2 Analysverktyg.....	17
4. Analys.....	20
5. Diskussion och slutsaster.....	32
Källhänvisningar.....	38

1. Inledning

Makt präglar alla delar av samhället, det stora som det lilla. Det har diskuterats som något utspjutt både i det sociala och det institutionella, som präglar vardagliga rutiner på ett sätt så vi underordnar oss själva. Makten är ingjuten i normer som vi alla följer för att inte bli fördömda för att vi lever ett 'omoraliskt' liv (Pylypa, 1998, s.21-22). Kroppen är en plats för maktkamp då den är utövaren av makten och den som utsätts för makten (Conboy, Medina, Stanbury, 1997; Cleary, 2016). Den könade maktdynamiken ger ytterligare ett lager till makten då den delar in makten i maskulint och feminint där kvinnor hamnar i underordning till männen. Den manliga kroppen besitter makten och de kvinnliga kroppsidealen och normerna begränsar kvinnor (Pylypa, 1998, s.29). Ett sätt som makt utövas i det vardagliga är i kläderna vi bär. Kläder är en central del av vår identitet och de kläder individer bär tolkas undermedvetet av andra människor då kläder kopplas till olika egenskaper och värderingar. Kläder är ett grundläggande faktum i nästan allt socialt liv (Entwistle, 2023, s.7) och det är en stor del av vår självvalda identitet men även en stor del av den identitet som samhället applicerar på oss.

Trots att kvinnor är en del av makten så betyder det inte att de gör det på lika villkor. Sverige är ett relativt jämställt land i flera avseenden, socialt och institutionellt och även när det gäller kvinnlig representation i parlamentet (V-dem, u.å.a). Alla partier i riksdagen säger att de är för jämställdhet och de flesta partier anser att de är feministiska partier (Tv4, 2022). En rapport från Jämställdhetsmyndigheten visar dock att kvinnor i Sverige möter större motstånd i sitt utövande av sina politiska uppdrag än män (Säll, 2019). Sverige kan ses som jämställt när det kommer till kvinnlig närvaro inom politiken men hur ser jämställdheten ut på riktigt inom politiken? Forskningen menar att kroppen och kläder är en plats för maktkamp där kvinnan hamnar i underordning och blir förtryckt. Hur utspelar sig denna maktkamp i ett jämställt land som Sverige i en sfär där makten är central och där alla arbetar med och mot makten? Politiker är en grupp som per definition besitter stor makt och strävar rimligtvis efter att vara maktfulla, även i sitt yttre uttryck. Vad säger uttrycket för makt om jämställdhet och skiljer sig kvinnor och mäns uttryck för makt åt inom politiken? Har kvinnliga politikers maktuttryck blivit starkare i takt med att Sverige blivit mer jämställt och kvinnor normaliseras inom politiken?

I denna uppsats undersöker jag hur makt tas i uttryck hos svenska politiker samt hur maktuttrycket förändrats mellan könen i takt med att Sverige blivit mer jämställt. Med hjälp av ett fenomenologiskt ramverk analyserar jag officiella foton tagna på Sveriges ministrar 1978-2022. Syftet är att öka förståelsen för hur den könade maktdynamiken verkar inom politiken i ett jämställt land som Sverige och hur det uttrycks genom det estetiska. Uppsatsen bidrar med att förstå hur klädval kan tolkas i över- och underordning och därmed i form av makt. Analysen visar att ett tydligt maktuttryck tar sig i form av att fokuset på kroppen ligger på individens handlingar och inte på kroppen som ett passivt objekt. Kläder uttrycker makt genom att inte passivisera eller objektifiera kroppen utan kroppen får existera som ett aktivt verktyg. Männens maktuttryck har inte förändrats över tid. Kvinnornas maktuttryck har förändrats på så sätt att kvinnorna klär sig mer olika och uppdelat idag där de ofta klär sig med ett väldigt tydligt maktuttryck eller att de klär sig mer objektifierande än förut.

2. Teori och tidigare forskning

2.1 Makt

Maktbegreppet har länge varit en stor fråga inom statsvetenskapen. En grundläggande definition av makt är förmågan att få en individ att göra något hen annars inte hade gjort (Lukes, 2004, s.16). Steven Lukes, statsvetare och socialteoretiker, menar i sin bok "Power: A radical Review" (2004) att makten har tre dimensioner; beslutsfattande, agendakontroll och ideologisk kontroll (Lukes, 2004, s.29). Den beslutsfattande dimensionen är makten att kontrollera policyresultaten. Agendakontrollen handlar om kontrollen över den politiska agendan och vilka frågor som är viktiga. Ideologisk kontroll handlar om makten att forma individens och samhällets övertygelser. Den ideologiska kontrollen påverkar individen så att den tror att den har en egenskapad uppfattning men egentligen har uppfattningen formats av krafter i samhället (Lukes, 2004).

Den franska filosofen och idéhistorikern Michel Foucault diskuterar maktbegreppet, liknande Lukes ideologiska kontroll, och myntar begreppet 'Biopower'. Med det menas att makt är utspritt över samhället och finns i vardagliga utövningar och rutiner där individer underordnar sig själva och deltar i sitt eget förtryck i sina vanliga, dagliga, kroppsliga rutiner (Pylly, 1998, s.21). Biopower fokuserar bland annat på kroppen som en plats för underkastelse.

Enligt Foucault är makten inbäddad i normer vilka vi följer och lever efter och därmed deltar vi omedvetet i underordningen där våra kroppar blir verktyg för makten (Pylypa, 1998, s.22). Han visar på hur normer skapar ett 'moraliskt rätt' genom att konstruera föreställningar om normalitet och avvikelse, detta skapar ett begär hos individer att följa normer och normerna får individer att reglera sina kroppar efter 'det rätta' (Pylypa, 1998, s.24).

2.2 Genus och makt

Genus har länge uppmärksammats inom forskningen och har förståtts som relevant för att förstå maktdynamiken mellan könen. Genus är ett begrepp som används för att förstå och beskriva sociala och kulturella skillnader mellan könen där genusnormer är centrala (Lindqvist, Gustafsson Sendén, Renström, 2021, s.333). Tidigare talade man om kön som något biologiskt och oföränderligt, men detta synsätt kritiserades och istället framhölls hur kön är historiskt betingat (Cleary, 2016, s.1). Diskussionen övergick till att tala om genus som en social konstruktion och att det kvinnliga och feminina är något man formas till i samhället av könsnormerna, inte något man föds till (Conboy, Medina & Stanbury, 1997, s.2). Genus diskuteras som något dikotomt; manligt eller kvinnligt, maskulint eller feminint där de båda könen ställs emot varandra i en maktdynamik där femininitet står i relation till maskulinitet som kopplas till det starka, maktfulla och kraftfulla. Skapandet av femininitet, som motsats till maskulinitet, stärker uppdelningen av det sociala livet som två sfärer: det manliga och kvinnliga, det dominanta och underlägsna (Pylypa, 1998, s.29).

Yvonne Hirdman (1988), historiker och genusforskare, diskuterar makt och genus och myntar begreppet isärhållandet som syftar till uppdelningen mellan könen, inom vilken den manliga normen legitimeras och kvinnor underordnas. Hon menar att isärhållandets logik finns i föreställningar om det manliga och kvinnliga (Hirdman, 1988, s. 9-10) vilket skapar ett mellanrum mellan det feminina och maskulina (Hirdman, 1988, s.17). Detta mellanrum är isärhållandet och måste hållas intakt för att bekräfta manlig dominans. Hirdman menar att den västerländska civilisationen befinner sig i en konstant genusproducerade verksamhet (Hirdman, 1988, s.25) där isärhållandet föder isärhållandet (Hirdman, 1988, s.28).

Den manliga dominansen är en grundpelare inom isärhållandet. Sociologen och genusforskaren Mimi Schippers (2007) undersöker genom diskursanalys begreppet hegemonisk maskulinitet som en mekanism inom den könade maktdynamiken. Hon

diskuterar maskulinitet som en uppsättning utövningar, som uppstått över tid och rum, som utövas kollektivt av samhället (Schippers, 2007, s.86). Hon menar att de hegemoniska strukturerna i samhället tjänar intresset hos de styrande grupperna, männen, legitimerar deras dominans och uppmuntrar alla, även de underordnade, att samtycka och acceptera de sociala relationerna av makten (Schippers, 2007, s.90). Könsnormerna har placerat makten i den manliga kroppen och underordningen i den kvinnliga kroppen. Hon menar att maskuliniteten behåller sin överlägsna relation till femininitet oavsett vem som förkroppsligar maskulinitet och femininitet, det finns inga maskulina drag som ses som underlägsna (Schipper, 2007, s.96).

Makten i politiken studeras ofta i form av politisk representation. Lena Wängnerud (2000), forskare inom jämställdhet och politik, studerar det svenska parlamentet och visar att kvinnor och män har olika intressen. Kvinnliga och manliga politiker värderar olika frågor olika mycket och kvinnor är de som driver jämställdhetsfrågor (Wängnerud, 2000, s.68). Hon menar att kvinnor som grupp har ett intresse av att öka sin autonomi och att det första steget i detta är att politisera kvinnors verklighet och erfarenheter (Wängnerud, 2000, s.70). Hon visar på vikten av kvinnlig representation inom makten. Om inte politiken bryr sig om kvinnors verklighet och erfarenheter kommer kvinnor inte bry sig om politiken och då kommer systemet inte att förändras (Wängnerud, 2000, s.69). Hon visar på värdet av makten inom politiken och vikten av att kvinnor existerar, verkar, hörs inom politiken och tar del av makten.

2.3 Kroppen som ett objekt av skönhet

Den fysiska kroppen har varit en arena för maktkamp och kläder är en del av kroppen som har en stor roll i förandet av maskulinitet, femininitet och isärhållandet. Joanne Entwistles (2023) historiska översikt undersöker klädernas roll i förandet av nutida genus och hur det är en stor del av den sociala ordningen. Hon analyserar hur kläder ger en social mening och förbereder kroppen för den sociala världen och hur kläderna gör den passande, respekterad och accepterad (Entwistle, 2023, s.8). Entwistle menar att kläder är en fråga om moral, vi klär oss för att undvika socialt fördömmande (Entwistle, 2023, s.9) och att bära kläder är att medvetet eller omedvetet acceptera och lyda under normer. Kvinnor har historiskt ansetts ha en naturlig och inneboende drift att dekorera sig vilket har skapat en bild av kvinnor som svaga och öppna för moraliskt fördömmande (Entwistle, 2023, s.21). Hon demonstrerar hur

kläder agerat som moraliskt bestämmande över den kvinnliga kroppen på de sätt som kvinnors kläder hålls ansvariga vid sexuella övergrepp (Entwistle, 2023, s.149).

I dagens västerländska femininitet är utseende en större faktor än tidigare. Sandra Lee Bartky (1997), forskare inom genus och filosofi, diskuterar i sin kritik av det moderna samhället hur moderniseringen av det gamla samhället och kvinnornas motstånd mot patriarkatet, där gamla former av herravälde bröts ner, skapade nya former av herravälde som spred sig och konsoliderades. Den gamla femininiteten hade en starkare koppling till kvinnans roll i samhället och hennes beteende där kvinnor skulle vara oskuldsfulla, anspråkslösa och begränsade till hemmet. Den nya normativa femininiteten blev mer och mer centrerad kring kvinnans kropp och utseende och mindre på dess plikt och skyldigheter (Lee Bartky, 1997, s.148).

Även Naomi Wolf (1991) undersöker i sin bok förhållandet mellan jämställdhet och skönhetsideal. Hon menar, som Lee Bartky, att trots ökad jämställdhet mellan könen, ökade rättigheter och ekonomisk självständighet för kvinnor så har kvinnor stött på ett bakslag där idéer om kvinnors skönhet används som ett politiskt vapen mot kvinnors framsteg. Ju mer ekonomisk och laglig frihet kvinnan skaffat sig desto mer motstånd möter kvinnor i form av skönhetsideal (Wolf, 1991, s.10). Wolf menar att skönhet är nödvändig för att upprätthålla dagens maktstrukturer, ekonomi och kultur som underordnar och motarbetar kvinnan. Myten är egentligen inte baserad på kvinnor, den är baserad på mäns institutioner och institutionella makt (Wolf, 1991, s.13). De kvaliteter som varje given period applicerar som vackert på kvinnan är endast symboliska. Det handlar egentligen inte om utseende, det handlar om beteende och vilket beteende som anses önskvärt hos kvinnor vid given tid (Wolf, 1991, s.13).

2.4 Kroppen som ett passivt subjekt

Objektifieringen verkar inte bara från den yttre blicken, den verkar även genom att passivisera kroppen inifrån. Iris Marion Young (1980), feministisk och politisk forskare, undersöker i en fenomenologisk studie av den kvinnliga kroppen skillnaden i rörelse mellan könen och hur det kvinnliga könet socialiserats in i att begränsa sin kroppsliga rörelse. Hon börjar sin artikel med att citera en tidigare studie som visar på hur pojkar och flickor kastar en liten boll olika och hur flickor inte utnyttjar kraften i sin kropp och utrymmet runt omkring

henne (Marion Young, 1980, s.137). Hon menar inte att män och kvinnors kroppar är så olika och därför fungerar på olika sätt, utan det handlar om att vi använder kroppen olika (Marion Young, 1980, s.142) där femininiteten som struktur avgränsar kvinnans existens (Marion Young, 1980, s.140). Marion Young menar för att kroppen ska fungera som en fysisk närvaro kan den inte endast existera som ett objekt, den måste få ta plats i världen som ett subjekt, vilket mannens kropp gör (Marion Young, 1980, s.148).

Liknande tankar finns hos Lee Bartky (1997) som diskuterades tidigare. I sin artikel diskuterar hon fotografen Marianne Wex som dokumenterade skillnader i de sätt män och kvinnor typiskt för sig i sin kropp i vardagen. Även Wex noterar hur männen tar längre steg, har mer fart, studs och rytm i sina steg, går med tårna pekande utåt, håller armarna längre ifrån kroppen och svänger kraftigare med dem. Kvinnor tar kortare steg och går med armarna närmare kroppen, har handflatorna mot kroppen och hennes gångstil är försiktig. Kvinnor och män utnyttjar rymden runt sin kropp olika där kvinnor gör sig små och männen tar vara på platsen som finns och sträcker sig ut över utrymmet (Sandra Lee Bartky, 1997, s.135). Könsnormer handlar även om hur man rör sig och kvinnokroppen som fysiskt passiv är ytterligare en underordningsmekanism som verkar inom den könade maktdynamiken.

Kläderna fungerar som ytterligare ett lager av en objektifierande mekanism vilken bidrar till att fysiskt passivisera kroppen och hindra kroppsrörelse. Kläderna har historiskt haft en tydlig könsfördelning där de tillåter olika grad av rörelse. De manliga kläderna anpassades under den viktorska eran efter aktiviteter som passade männen. Männen var, och fick vara, aktiva och deras kläder tillät rörelse. Kvinnorna däremot förväntades vara passiva och kläderna designades för passivitet och hindrade rörelse (Entwistle, 2023, s.155). Korsetten är ett historiskt exempel på hur kläder fysiskt och symboliskt begränsat kvinnor. Korsetten har fungerat som en struktur av dominans där kroppens rörelsefrihet påverkar möjligheten att arbeta, studera, delta i protester, dansa etc. (Fields, 1999, s.355-356).

Kvinnor har historiskt även hindrats från att ha på sig enkla plagg som byxor (Entwistle, 2023, s.142) vilket idag är en självklar rättighet för många kvinnor. Däremot skiljer sig fortfarande kvinno-byxorna för mans-byxorna. Byxor för kvinnor tillverkas tajta där knappt en riktig ficka får plats, ofta kommer kvinno-byxor med falska fickor. Ficklösheten har uppmärksamats av media, inte minst vid väskförbudets införande 2023 till följd av förhöjd

terrornivå, och skapat diskussion kring hur opraktiska kvinnokläder är (Oxblod, 2022; Holm, 2024; Haimi, 2024). Trots att kvinnor i Sverige är fria till att klä sig som de vill ger nutida kläder fortsatt olika förutsättningar för rörelse mellan könen.

Kläder är något vi har på oss varje dag, hela dagarna, det är en grundläggande nödvändighet i den mänskliga tillvaron. Kläder är en del av normer, strukturer och förtryck och påverkar oss på de minsta plan i livet. Det visar även hur något så banalt som kläder kan ha så mycket makt. Kläder har använts för att objektifiera kvinnor. Att objektifiera är att neka kvinnor deras intellekt och självbestämmande samt att frånta deras förmåga till annat än att vara estetiskt till lags. Kläder kan förstärka objektifieringen genom att just förstärka bilden av den kvinnliga kroppen som något utsmyckat där den viktigaste funktionen för kläder är att göra kvinnokroppen till ett objekt av skönhet. Kläder kan även begränsa kroppens rörlighet och på så sätt tvinga kroppen till att bli ett fysiskt passivt objekt.

2.5 Kläder inom makten

Kläder är mer än en privat angelägenhet, det är en stor del av det offentliga. Det har gjorts flera studier om hur makt manifesteras i klädval inom det offentliga. I sin avhandling "Makten att se- om kropp och kvinnlighet i lagens namn" gör Cecilia Åse (2000) en fenomenologisk undersökning där hon undersöker hur staten, genom polisuniformen, isärhåller män och kvinnor. I avhandlingen försöker Åse urskilja och förstå vilka mekanismer som formar, bekräftar och berättigar den kvinnliga kroppens underordning. Hon menar att kläder används för 'görandet' av kvinnlighet samt att kläderna bidrar till sexualisering av kvinnokroppen vilket separerar kvinnorna från det neutrala 'vi:et', där män är neutrala (Åse, 2000, s.22). Isärhållandet är viktigt inom den könade maktdynamiken och hon menar att när kvinnor deltar i mansdominerade områden, utmanas isärhållandet (Åse, 2000, s.39).

Även Coghlan och Hacketts (2023) undersöker, ur ett sociologiskt, historiskt och politiskt perspektiv hur makt manifesteras i klädval. I sin diskursanalys undersöker de hur vi ser på den politiska uniformen och dess könade aspekter inom den amerikanska, australiensiska, sydkoreanska och kanadensiska politiken. De demonstrerar hur politikens kostym är en symbol för makt, på samma sätt som uniformer hos poliser och domare. De frågar sig: om man är kvinnlig politiker, hur klär man sig då för att signalera makt? I sin artikel visar de på hur kvinnliga politiker utmanar könsroller och maktrelationer i hur de klär sig och hur

kvinnliga politiker, snarare än att anpassa sig efter maskulina normer, utmanar den politiska uniformen. Genom att utmana uniformen utmanas de sociala och politiska gränserna där de kvinnliga politikerna använder kläder som 'statements' (Coghlan & Hackett, 2023).

Freya Jansens (2019), som genom diskursanalys med genusperspektiv, undersöker artiklar och hur media kritiserar australiensiska kvinnliga ledamöter för deras klädsel och menar att medias fokus på kvinnors kläder visar på en könad dynamik som relaterar till maskuliniserandet inom politiken där det maskulina är det neutrala. Även Jansens menar att kvinnliga politiker utmanar den dominanta manliga estetiken och marginaliseringen av femininitet i den politiska sfären genom att ha på sig feminina kläder (Jansens, 2019, s.202). Hon visar på hur kvinnliga politiker använder, och är medvetna om, att även deras klädval är en plats för politik och maktkamp.

När Magdalena Andersson valdes till partiledare för Socialdemokraterna beskrevs hon, med negativ konnotation, som hård, ha tuff stil, ogillar att ha fel, konfrontativ, orädd, långsint, ocharmig, tydlig och rak (Thomsen & Sandberg, 2021). Ledarskap är kopplat till maskulinitet i den könsbaserade maktdynamiken, men det uppskattas inte när kvinnliga ledare anammar de drag som anses vara kopplade till gott ledarskap. När kvinnor anammar typiskt maskulina drag så hotar det den manliga dominansen (Schippers, 2007, s.95) och genom att neka att se ut som eller bete sig som en 'traditionell kvinna', utmanas isärhållandet. Inom politiken är kläder en viktig aspekt där kläderna kan användas för att utmana eller acceptera kopplingen mellan maskulinitet och ledarskap.

Kläder och makt går hand i hand och kläder har ett symboliskt värde som kan innefatta makt eller undergivelse beroende på om det kopplas till maskulinitet eller femininitet. Nästan alla manliga politiker i väst använder den mörka kostymen. Den mörka kostymen ger en viss tyngd och har nästan blivit förkroppsligandet av makt. När kvinnliga politiker inte använder den mörka kostymen, blir det en tydligt estetiskt isärhållande mellan könen. Typiskt kvinnliga kläder besitter inte ett auktoritärt uttryck just för att den könade maktdynamiken bygger på att kvinnor inte ska ha ett auktoritärt uttryck. Klädernas roll i maktdynamiken är invecklat och något som vi undermedvetet 'accepterar' när vi klär oss. Könsmåttarna existerar i alla delar av samhället och den könade maktdynamiken utspelar sig både i de stora strukturerna men även i de små delarna av livet. När kvinnliga politiker bär feminina kläder i ett försök att

förändra normerna och skapa ny mening i det feminina upplevs det utifrån fortfarande som underordnat, då värderingarna i feminint och maskulint byggts upp historiskt under en lång tid. Kläder speglar den könade maktdynamiken och kan användas för att förstärka eller motstå den. Genom att undersöka kläder inom politiken undersöker jag makten inom politiken och visualiseringen av makten.

2.6 Syfte och frågeställningar

Utifrån tidigare forskning går det att se att den könade maktdynamiken placerat makten i det maskulina och underordningen i det feminina. Könsnormerna har en stark kontroll över individer och normerna behöver följas för att den könade maktdynamiken ska kunna existera. Inom denna maktdynamik är kroppen central för att underordna kvinnan och kläderna blir ytterligare en dimension som används för att separera könen. Könsnormer styr klädseln och vad folk väljer att ha eller inte ha på sig och kläderna speglar könsakt. Hur ser denna maktkamp ut inom ett relativt jämställt land som Sverige inom politiken, där makten är central? Vad säger kvinnliga och manliga politikernas uttryck för akt, om jämställdheten i svensk politik? Hur jämställda är vi egentligen? Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka makttuttryck som svenska politiker tar sig och hur det uttrycks i politikernas klädval samt om det skett en förändring i politikernas makttuttryck i takt med att Sverige blivit mer jämställt. Detta genom att besvara frågeställningarna:

- 1. Hur uttrycks akt och underordning, med kroppen som subjekt och objekt, i ministrarnas klädval i Sverige i gruppfotoerna från 1978-2022.*
- 2. Har det könade estetiska isärhållandet inom makten blivit mindre i och med att Sverige blivit mer jämställt?*

3. Metod

I denna uppsats genomför jag en fenomenologisk studie för att besvara frågeställningarna. Fenomenologiska studier handlar om att förstå meningsskapandet inom vissa situationer och fenomen (Duquesne University, 2023). Genom att fokusera på hur fenomen visar sig kan vi förstå fenomenets natur. Forskning fokuserar ofta på vad saker faktiskt är, fenomenologin fokuserar på vad saker uppfattas som (Zahavi, 2019, s.13). Fenomenologin kan definieras som studiet av strukturerna av erfarenheter och studiet av uppfattningen av saker och den

mening saker har i vår upplevelse. Det undersöker olika upplevelser i form av uppfattningar, tankar, känslor, handling och social aktivitet. Fenomenologin söker att förstå förhållningssättet till upplevelser där vår upplevelse av saker sker genom vissa koncept, tankar eller idéer som gör upp meningen av saker (Woodruff Smith, 2013).

Inom feministisk forskning används fenomenologin ofta för att förstå konceptet av att leva i en patriarkal värld då metoden låter forskaren lyfta fram hur det är att uppleva, verka inom och hur individer påverkas av strukturen. Tidigare forskning, som Åses (2000) avhandling i vilken hon undersöker hur kläder använts för att skilja på män och kvinnor och underordnat kvinnor inom svenskt polisväsende, använder sig av en fenomenologisk forskningsmetod. I motsats till många metoder vars syfte är att förenkla empiriska fenomen är fenomenologin inriktad på att ge en djupare analys för att förstå. Fenomenologin fokuserar mer på *hur* snarare än *vad* (Zahavi, 2019, s.9), och då jag i min uppsats ska undersöka *hur* makt och underordning kan förstås genom kläder och *hur* detta ter sig inom politiken, är metoden lämplig att använda sig av när jag analyserar empirin. Genom den här metoden kan jag få fram en förståelse för strukturer och normer vilket en annan metod inte hade kunnat komma fram till.

Tidigare forskning som undersökt kopplingen mellan politikens kläder och genus har bland annat genom intervjuer undersökt politikernas egna tankar kring klädsel eller genom diskursanalys undersökt hur medierna skriver om politikens klädsel. Jag analyserar bilder på hur politikerna faktiskt klär sig och vilka maktsignaler det sänder ut, inte tal eller text. Jag är inte intresserad av ministrarnas motiv bakom sin klädsel och inte heller den skrivna eller talade diskursen gällande politikens klädsel. Jag menar att den könade maktdynamiken och dess estetiska uttryck är lättare att förstå som fenomen än som diskurs. När man tittar på politiker som är klädda på ett visst sätt så läser man in vissa saker. Genom att göra en fenomenologisk studie kan förståelsen öka för vad som tolkas in i kläder och vilken roll det har inom makten; politiken. Styrkan i kvalitativ forskning är att ställa frågor om fenomen: vad, hur på vilket sätt, var och när (Esaiasson et al., 2024, s.77).

En liknande metod som Esaiasson et al. (2024) tar upp i *Metodpraktikan* är direktobservationer. Direktobservationer undersöker vad folk gör men inte vad de säger. Studien lämpar sig väl när man vill studera strukturer som är svårfångade. I boken

exemplifieras olika kulturer och strukturer inom specifika sammanhang, vilket är det jag undersöker. En observationsstudie går ut på att forskaren placerar sig i sammanhanget som observatör/ deltagare och själv samlar in empiriskt material för att kunna undersöka vissa aspekter av sammanhanget (Esaïasson et al., 2024, s.388-389). En alternativ metod för min uppsats hade kunnat vara direktobservationer där jag placerar mig i ett sammanhang av politiker och själv observerar deras klädsel för att senare analysera. Dock hade metoden inte kunnat bidra med det jag vill undersöka. Jag är inte intresserad av politikernas vardagskläder utan specifikt de kläder som bärs vid ett officiellt tillfälle då jag tror att politikerna lägger mer omtanke vid sin klädsel just då. En viktig del av min analys är även den historiska aspekten vilken hade varit omöjlig att undersöka med en observationsstudie.

3.1. Urval fallet Sverige

Jag har valt att undersöka politikernas klädsel i Sverige då det finns en intressant spänning i faktumet att Sverige är ett relativt jämställt land, både i lagstiftning och i representation i parlamentet men att det ändå finns starka könsnormer. Sverige är ett av världens mest demokratiska och mest jämställda länder (V-dem, u.å.b, V-dem, u.å.c) och deskriptivt sätt är politiken på nationell nivå en av de mest jämställda sektorerna i Sverige. Mycket har skett i jämställdheten inom politiken sedan 1973. Då var det drygt 20 procent kvinnliga riksdagsledamöter jämfört med dagens cirka 45 procent. Andelen kvinnliga riksdagsledamöter har legat stabilt sedan 1994, d.v.s. runt 45 procent (SCB, 2023) då 'varannan damernas' infördes på vallistorna för att aktivt få in fler kvinnor i politiken och öka representationen (Säll, 2019, s.2-3). På 80-talet fick Sverige också sin första kvinnliga partiledare och 1991 fick riksdagen sin första kvinnliga talman (Sveriges Riksdag, 2023). I Sverige är kvinnor en stor del av makten, de får rösta, gå med i partier, bli riksdagsledamöter, bli partiledare och statsminister.

Trots detta har Sverige endast haft en kvinnlig statsminister och den vertikala jämställdheten är inte lika stark inom politiken. En rapport från Jämställdhetsmyndigheten visar att kvinnor är mindre representerade på kommunal nivå och besitter inte i lika hög grad högre positioner och uppdelningen i riksdagens utskott skiljer sig åt. 2019 var kvinnor mycket mindre representerade i utskott som civil-, finans-, skatte- och utrikesutskottet (Säll, 2019, s.4-5). Kvinnor möter större motstånd i sitt utövande av sina politiska uppdrag än män. I riksdagen upplever kvinnor att män dominerar i samtalen och att de blir avbrutna oftare under möten än

män och empiriska studier har visat att i Sverige intar kvinnor talargolvet mindre än manliga ledamöter, även jämfört med flera andra europeiska länder. Kvinnliga politiker upplever att deras kläder och utseende kommenteras oftare (Säll, 2019, s.7-8) och sexualiserat hot och våld är en alltmer uppmärksammas anledningen till att kvinnor lämnar politiken (Säll, 2019, s.9). Isärhållandet inom politiken är fortfarande tydligt.

Sammanfattningsvis kan den svenska situationen ses som tvetydig, å ena sidan är Sverige ett land med hög kvinnlig representation i parlamentet där isärhållandet blivit mindre, politiken på nationell nivå är en av de mest jämställda sektorerna i Sverige. Å andra sidan rapporteras det om att kvinnliga riksdagsledamöter upplever att de inte blir lyssnade på, respekterade och inte får ta lika stor del av makten inom makten. Trots att kvinnor tar plats inom politiken så möter de fortfarande motstånd och blir begränsade i sitt arbete. Det finns fortfarande aspekter av isärhållande inom politiken och därför är Sverige ett intressant fall att undersöka. Sverige talas ofta om som ett väldigt jämställt land där kvinnor får ta plats. Kan kläder vara en ytterligare dimension som isärhåller män och kvinnor inom makten där kläderna begränsar kvinnor inom makten? Att undersöka hur kläder verkar inom denna struktur kan bidra med kunskap om motståndet kvinnor möter inom makten.

Forskningen visar att kroppen och kläder har en central roll inom den könade maktdynamiken. De hegemoniska strukturerna i samhället bekräftar den manliga dominansen och kläder blir ett verktyg mot kvinnan för att bekräfta hennes underordning och plats som ett passivt objekt i samhället. I takt med att Sverige blivit mer jämställt och kvinnor har fått mer rättigheter och större självständighet har de hegemoniska strukturerna försvagats. I ett mer jämställt samhälle kan det tänkas att könsnormerna är svagare och förändrade och att det finns större möjligheter för kvinnor att ta plats och bestämma sitt eget uttryck. Trots rapporter om isärhållande inom politiken kan jag utifrån tidigare forskning förvänta mig att se ett ökat maktuttryck hos kvinnliga politiker över tid, i takt med att Sverige blir mer jämställt. Jag förväntar mig att se att det minskade isärhållandet mellan män och kvinnor ges i uttryck i maktuttrycket.

Vilka foton skulle vara lämpliga att undersöka? Det tas massor av foton på politikerna och jag har valt att titta på de bilder som tas på ministrarna vid varje ny regeringsbildning. Det är officiella bilder som tas vid ett tillfälle för varje ny regering där ministrarna vet att bilden ska

tas i förväg. Ministrarna kanske inte lägger jättestor omtanke vid deras kläder varje dag och varje minister har sin personliga klädstil. Just vid det här fototillfället bör de dock vara extra noga med vilka kläder de har på sig och vilka signaler de skickar ut just för att det är officiella foton som tas. Jag förväntar mig att mer omtanke läggs i dessa klädval och att det därför är ett bra urval för att undersöka hur makt och underordning uttrycks i ministrarnas klädval.

Tidsperioden jag valt att undersöka är från 1971, då Sverige blev enkammarriksdag och därmed etableringen av Sveriges nutida politiska system samt att det var i ungefär samma tid som den kvinnliga representationen började öka i riksdagen, till nutid. För att få fram materialet började jag med att kontakta riksdagen och regeringen för att få tag på de officiella gruppfotona och letade samtidigt på egen hand efter bilderna och fann flera i artiklar hos olika tidningar. Jag fick svar från regeringskansliet och de kunde endast tillhandahålla fem foton från de senaste regeringarna, flera vilka jag funnit på egen hand. Jag gick vidare med att kontakta Socialdemokraterna och Moderaterna då jag fortfarande saknade foton från -70 och 80-talet. Socialdemokraterna kunde tillhandahålla foton på regeringarna -78, -79, -86. Det är dock inte bekräftat att de är tagna vid Lejonbacken där de nutida officiella foton tas. Däremot är det organiserade foton på de uppställda ministrarna som motsvarar de foton jag har sedan tidigare vilket ger ett djup i min analys då jag kan undersöka ur ett historiskt perspektiv. Mitt urval är således:

År regeringen tillsattes	Statsminister	Vänster/ höger- regering	Antal kvinnliga ministrar som förekommer på bilderna	Antal manliga ministrar som förekommer på bilderna
1978	Ola Ullsten	Höger	6	12
1979	Thorbjörn Fälldin	Höger	5	15
1986	Ingvar Carlsson	Vänster	5	15
1994	Ingvar Carlsson	Vänster	11	11
2002	Göran Persson	Vänster	10	12
2006	Fredrik Reinfeldt	Höger	10	12
2010	Fredrik Reinfeldt	Höger	11	13
2014	Stefan Löfven	Vänster	12	12
2019	Stefan Löfven	Vänster	12	11
2021	Stefan Löfven	Vänster	11	11
2022	Ulf Kristersson	Höger	11	13

Jag är medveten om att materialet kan vara aningen missvisande då ministrarna på bilderna inte alltid stämmer överens med antalet ministrar i den faktiska regeringen. Jag har kontrollerat med det faktiska antalet och i nästan alla fall är alla ministrarna med på foton men 1979, 1986 och 2021 saknas en man och 2006 saknas en kvinna och två män. Det är inte heller ovanligt att ministrarna byts ut i regeringen och därför är inte foton representativa för hela mandatperioden då jag aktivt valt foton från början av mandatperioden.

3.2 Analysverktyg

Tidigare forskning som jag tar upp i teoridelen har lett mig till att fokusera på vissa dimensioner av över- och underordning utifrån vilka jag har tagit fram ett analysverktyg som ska användas för att förstå och analysera maktstrukturerna i klädvalen. Min analys har en deduktiv ansats, det vill säga att jag utvecklar teoretiska begrepp innan den empiriska analysen tar vid. I litteraturen har jag funnit två aspekter genom vilka den kvinnliga kroppen objektifieras på, underordnas och isärhålls från mannens. Det ena sättet är hur kroppen underordnas genom att vara fysiskt passiv. I min analys kommer jag att leta efter hur kläder förhindrar och försvårar kroppens rörelse, med fokus på hur kroppen känner det själv inifrån, vilket bidrar till kroppen som ett passivt subjekt. Subjekt handlar om individens egna känsla av dess kropp och rörelse. Det andra sättet är hur kroppen underordnas och objektifieras utifrån, där blicken utifrån objektifierar och förminskar kroppen till ett objekt av skönhet. För att kunna undersöka om det skett en förändring över tid, om isärhållandet blivit mindre och för att kunna jämföra med männens kläder, innehåller även analysverktyget aspekter för överordnad, som står i motsats till underordningen. Överordningen analyseras rörelsemässigt i vilken möjlighet till rörelse kläderna ger, där överordnad är kopplat till fysiskt subjekt. Blicken utifrån kopplas till överordningen där blicken utifrån läser in makt i kläderna och kroppen blir ett objekt av makt.

Passivt subjekt

För att identifiera underordningsmekanismen passivt subjekt ska jag titta på de sätt som kläder objektifierar kroppen genom att förhindra fysisk rörelse. Jag ska titta på hur kläderna sitter och vart de sitter åt. Det jag undersöker är bland annat kjolen och byxans roll inom dimensionen. Kjolen har flera funktioner för att passivisera kroppen. En lös kjol begränsar inte rörligheten när kroppen sitter eller går men däremot kan en kort lös kjol bidra med svårigheter som att blåsa upp av vinden samt blotta vissa kroppsdelar när man går i trappor. En tajt underdel begränsar rörligheten på flera sätt. En lång tajt kjol begränsar stegen, den inte tillåter kroppen att ta långa obegränsade steg. En kortare tajt kjol gör det svårt för kroppen att sitta ner, både i att den sitter åt och även att den riskerar att åka upp och exponera kroppsdelar och hud. Även tajta byxor försvårar för kroppen att sitta ner och ta långa steg. Jag undersöker även tajta överdelar som kan bli väldigt varma och hindrar armarna att röra sig fritt runt kroppen. Tajta kläder är i allmänhet obekvämt då de klämmer och trycker på

kroppen, det leder ofta till magont, tvingar en att sitta i obekväma positioner och förhindrar kroppen från en sån enkel sak som att ta djupa andetag.

Jag undersöker skor eftersom de kan begränsar kroppens rörlighet och vara svåra att gå i. I detta fallet är det klackskor som hamnar under kategorin 'svåra att gå i' då politiker till allra största del har platta loafers-liknande skor eller klackskor. I andra sammanhang hade andra typer av skor även förekommit under kategorin, de är dock inte aktuella bland politiker. I klackskor har majoriteten av foten inte ens kontakt med marken den går på och ännu svårare blir det om det är halt ute. Vid kallt och halt är klackskor väldigt otympligt då skorna har dåligt grepp och risken för skada ökar. Man går inte särskilt fort eller smidigt och det gör ont i fötterna efter längre tid. Politikernas arbetsplats ligger i Gamla stan där det finns gott om kullersten, stenplattor och trappor att fastna i, snubbla och trampa snett på. Klackskor med öppen fot kan bli kallt och ännu kallare blir det om det regnar och snöar in.

Aktivt subjekt

Överordningsmekanismen aktivt subjekt handlar, i motsats till passivt subjekt, hur kläder tillåter kroppen rörelsefrihet. Här letar jag efter hur kläderna sitter löst, inte stramar åt och tillåter kroppen att röra sig fritt utan hinder. I kläderna kan kroppen ta långa steg, röra armarna obehindrat åt sidorna och ovanför huvudet och sitta ner utan problem. Fysiskt aktiv innefattar även heltäckande kläder eftersom i heltäckande kläder kan kroppen röra sig obehindrat utan att riskera blottning av kroppsdelar och hud.

Jag undersöker skor, i detta fall platta skor eftersom de inte hindrar kroppens rörlighet. De har full kontakt med marken, är sköna att gå i, håller foten varm och torr. Man kan gå snabbt i platta skor och man kan till och med springa. Man kan gå på halt underlag i platta skor utan att skon skapar försvårade omständigheter.

Objekt av skönhet

Objekt av skönhet kan förklaras som de mekanismer som verkar för att kroppen blir ett passivt objekt snarare än ett aktivt verktyg. Jag letar efter de olika sätt som kroppen görs till ett objekt av skönhet. Exponering av hud och exponerade ben är mekanismer som bidrar till sexualiserandet och därmed objektifierandet. Även färg och mönster objektifierar genom att fungera som en form av prydnad. Accessorier fungerar som en form av dekoration på

kroppen. Objekt av skönhet står i motsats till objekt av makt då ett objekt av makt kräver aktivt handlande och inte kan existera inom passivitet.

Objekt av makt

Kläderna uttrycker makt genom att signalerar auktoritet, pondus och kraft där kroppen fungerar som en handlingskraftig kropp som inte objektifieras och passiviseras. När kroppen faller under objekt av makt så objektifieras den inte, kroppen bär alltså heltäckande kläder som inte exponerar hud eller kroppsdelar, mörka enhetliga kläder som inte fungerar som prydnad och kroppen bär inga accessoarer som dekorerar den. De verkar inte för att utsmycka, dekorera och göra kroppen till ett objekt av skönhet.

Analysverktyget ser ut som följande:

	Underordning	Överordning
Subjekt <i>Rörelsen inifrån</i>	<i>Passivt subjekt</i> Tajt Svårt att gå i Otymplig längd	<i>Aktivt subjekt</i> Löstsittande Platta skor Heltäckande
Objekt <i>Blicken utifrån</i>	<i>Objekt av skönhet</i> Visar ben Visar hud Färg, mönster (prydnad) Accessoarer (dekoration)	<i>Objekt av makt</i> Heltäckande Mörka färger och enhetligt (blandar inte med färg utöver inslag av vitt) Inga accessoarer

För att beskriva en aspekt av verkligheten och mäta förekomsten av ett fenomen är sorteringar ett bra system (Esaiasson et al., 2024, s.72) och min analysverktyg kommer hjälpa mig sortera in kläder i underordnad och makt. Min analys är en kvalitativ analys som verkar för att förstå fenomenet i termer av under- och överordning genom de två dimensionerna subjekt, rörelsen inifrån, och objekt, blicken utifrån. För att ta reda på om isärhållandet har blivit mindre behöver jag kunna jämföra maktuttrycket över tid. De olika aspekterna av över- och underordning kommer att räknas och sedans summeras i en tabell för att tydligt jämföras

över tid. Mitt analysredskap fungerar som ett mätinstrument vilket mitt empiriska material jämförs mot. Min empiriska jämförelsepunkt är både vid varje givet tillfälle, för att se skillnaden på maktuttryck hos de manliga och kvinnliga politikerna, samt en jämförelse över tid där jag undersöker ifall ministrarnas maktuttryck förändrats i takt med att Sverige blivit mer jämställt. Därav omfattar verktyget två kategorier mellan vilka fenomenet kan röra sig över.

Analyserna börjar med objekt, blicken utifrån och det yttre som syns. Sedan fortsätter jag med subjekt, klädernas koppling till rörlighet, och avslutar med intressanta observationer eller aspekter av fotot. De frågor jag ställer i analysen är:

- (1) hur många män och kvinnor som syns på bilden
- (2) färg; färg/ ljus/ mörkt och mönster/ enhetligt
- (3) formen; byxor eller kjol, kjolens längd, exponerad hud/ heltäckande kläder,
- (4) accessoarer/ inga accessoarer
- (5) tajta kläder/ löstsittande kläder, otymplig längd/ heltäckande, i relation till rörelse, klackar/ platta skor.

4. Analys

Innan analysen är det viktigt att notera vissa aspekter som påverkar analysen. De första bilderna är svartvita och begränsar analysen då det är svårare att se detaljer och jag kommer inte kunna analysera färgen. På ett fåtal bilder bärs ytterkläder i form av längre kappor vilket också försvårar analysen. Ibland syns kläderna under och det går att analysera flera av aspekterna ändå. Även här påverkas färganalysen då politikerna förmodligen inte har lika många kappor att välja mellan, som övriga kläder, och slutsatsdragningen blir försvagad då färgvalet inte säger lika mycket. Det är inte alltid att alla politiker är helt synliga från topp till tå när de står i bakgrunden vilket också försvårar analysen. Trots dessa hinder försöker jag notera strukturerna och maktdynamiken som finns tillgänglig att analysera.

Ullsten, 1978

(1) På bilden syns sex kvinnor och 12 män. (2) När det gäller färg bär samtliga ministrar mörka färger förutom en man och en kvinna som bär ljusa kappor. Ett par män har mönstrade slipsar. En kvinna är helt ljusklädd, ett par kvinnor bär ljusare överdel och en bär rutig kjol. (3) När det gäller formen på kläderna har alla kvinnor kjol. Ett par kvinnor har långkjol och resterande slutar vid knäna. Alla kvinnor, förutom en, visar ben. Alla kvinnor har högre krage. (4) Ett par kvinnor har handväska som en form av accessoar. (5) Av vad som kan utläsas från fotot bär ingen tajta kläder som begränsar rörligheten. Alla kvinnor har klackar. Alla män har platta skor.

Ingen kvinna bär byxor och alla kvinnor, förutom en, visar underbenen upp till knäna.

Fälldin, 1979

(1) På bilden syns fem kvinnor och 15 män. (2) När det gäller färg bär samtliga ministrar mörka färger förutom fyra män med ljusa kappor, det syns dock mörka kostymer under. De flesta av männen har mönstrade slipsar. En kvinna bär mönster under sin kappa och en kvinna har mönstrad kjol. (3) När det gäller formen på kläderna har alla kvinnor kjol som slutar under knäna, tre kvinnor visar ben. Alla kvinnor har högre krage. (4) Ingen bär accessoarer. (5) Av vad som kan utläsas från fotot bär ingen tajta kläder som begränsar rörligheten. Alla kvinnor har klackar. Alla män har platta skor.

Ingen kvinna bär byxor och alla kvinnor visar ben eller hud.

Carlsson, 1986

(1) På bilden syns fem kvinnor och 15 män. (2) När det gäller färg bär samtliga politiker mörka färger förutom en man och en kvinna i ljusa kappor. Flera kvinnor har ljusa detaljer på sin kappa. (3) När det gäller formen på kläderna bär alla kvinnor kjol som slutar ovanför anklarna. Alla kvinnor har högre krage. (4) Gällande accessoarer har tre kvinnor detaljer på sina kappor i form av päls, två kvinnor har hatt och en kvinna har handväska. En man har scarf. (5) Utifrån vad som kan avläsas på fotot bär ingen tajta kläder som begränsar rörligheten förutom en kvinna med en tajtare kappa. En kvinna har platta skor och resterande kvinnor har stövlar med klack, trots snö och is. Alla män bär platta skor.

Nästan alla kvinnor sticker ut med accessoarer och utsmyckning. Ingen kvinna bär byxor, trots kallt väder.

Carlsson, 1994

Foto: Bertil Ericsson// TT

(1) På bilden syns 11 kvinnor och 11 män. (2) När det gäller färg har ett fåtal ministrar mörka färger, fyra män och tre kvinnor. Dock sticker svarta kostymer upp under alla mäns kappor förutom en. Två kvinnor bär helsvart och en kvinna bär helsvart förutom gult under kappan. Tre kvinnor bär färg under kapporna och flera kvinnor bär vitt. Ett par män har färgglada och mönstrade slipsar. (3) När det gäller formen på kläderna bär alla kvinnor kjol. Ett par kvinnor har långkjol och resterande slutar vid knäna. Fem kvinnor visar ben. Två kvinnor visar hals, resten har hög krage. (4) En kvinna har dekorativ scarf som form av accessoar. (5) Av vad som kan avläsas från fotot bär ingen tajtare kläder som begränsar rörligheten. De flesta kvinnor har klackar och ett par kvinnor har platta skor. Alla män har platta skor.

Kvinnorna i grönt och brunt bär kostymliknande dräkter med vit skjorta, långkjol och hög krage. I kombination med de dova färgerna, ingen exponerad hud och platta skor hos den ena kvinnan, har de båda kvinnorna ett liknande maktuttryck som återfinns i den manliga kostymen. Ingen kvinna bär byxor.

Göran Persson 2002

Foto: Henrik Montgomery// TT

(1) På bilden syns 10 kvinnor och 12 män. (2) När det gäller färg bär de flesta ministrar mörka färger. En man bär ljus kostym. Två kvinnor bär helt i färg. En kvinna bär en ljus kappa över svarta kläder och två kvinnor bär färgglada tröjor under svart. Resten av kvinnorna bär helsvart. Flera män har färgglada mönstrade slipsar och en har färgglad skjorta. (3) När det gäller formen på kläderna har tre kvinnor kjol och resten byxor. En kvinna bär längre kjol och två slutar vid knäna. Två kvinnor visar ben. Ett par kvinnor exponerar hals och flera har hög krage. (4) Ingen bär accessoarer. (5) Av vad som kan utläsas från fotot bär ingen tajta kläder som begränsar rörligheten. Kvaliteten på bilden och längden på kvinnornas byxor gör det svårt att se skorna men möjligtvis bär vissa platta skor, flera bär klackar. Alla män bär platta skor.

Det är noterbart att endast tre kvinnor bär kjol och en majoritet byxor, vilket är ovanligt i bilderna. Samtidigt besitter kvinnan i grönt ett starkt maktuttryck trots färg, kjol och exponerade ben. Färgen är dov och ger tyngd, de svarta bootsen ger en tyngd, den vita skjortan har hög krage, kjolen är ganska lång och kavajen med breda axlar kompenserar tillsammans för de annars underordnade signalerna.

Reinfeldt 2006

Foto: Peter Kjellerås

(1) På bilden syns 10 kvinnor och 12 män. (2) När det gäller färg bär samtliga män svart förutom en som bär ljus kostym och mönstrad skjorta. Tre kvinnor bär helsvart, tre kvinnor bär mönstrad kjol och fyra kvinnor bär färgglad eller ljus överdel. Alla män bär färgglada eller mönstrade slipsar. (3) När det gäller formen bär tre kvinnor byxor och sju kvinnor bär kjol. Alla kjolar slutar vid knäna och fem kvinnor visar ben. Fyra kvinnor har exponerad hals, en kvinna har högre krage. En man har exponerad hals i form av uppknäppt skjorta. (4) Tre kvinnor bär sjal som en form av accessoar. (5) Av vad som kan avläsas av fotot bär endast en kvinna tajta kläder som begränsar rörligheten i form av en kostymjacka. Tre kvinnor har platta skor, resten har klackar. Alla män har platta skor.

Mannen i den ljusa kostymen sticker ut på flera sätt. Han har både ljus kostym, mönstrad skjorta, utan slips och uppknäppt skjorta vilket gör honom till den enda mannen på alla bilder som platsar i objekt av skönhet samt saknar flera av kriterierna för tungt maktuttryck. Flera kvinnor bär platta skor och byxor.

Reinfeldt 2010

Foto: Frankie Fouganthin

(1) På bilden syns 11 kvinnor och 13 män. (2) När det gäller färg bär alla män och två kvinnor mörkt och enhetligt. Fyra kvinnor bär mörka färger med inslag av ljus färg. Fem kvinnor bär färgglatt, en kvinna bär helt i färg. Nästan alla män bär färgglada och mönstrade slipsar. (3) När det gäller formen på kläderna har alla kvinnor kjol förutom en som bär byxor. Alla kjolar slutar vid knäna. Åtta kvinnor visar ben. Sju kvinnor har exponerad hals. (4) En kvinna har en scarf som en form av accessoar. (5) Av vad som kan utläsas från fotot bär de flesta inte tajta kläder som begränsar rörligheten. Ett par överdelar hos kvinnorna ser tajtare ut. Endast en kvinna har platta skor, resten har klackar. Alla män har platta skor.

Endast en kvinna bär byxor och endast en kvinna bär helsvart och enhetligt. Åtta kvinnor visar ben.

Löfven 2014

Foto: Martina Huber

(1) På bilden syns 12 kvinnor och 12 män. (2) När det gäller färg bär de flesta ministrar mörka färger. Sju kvinnor bär färg och ljus, en kvinna bär helt i färg. Fyra kvinnor har enhetligt och mörkt. Nio män har färgglada slipsar eller fluga som lättar upp. (3) När det kommer till formen på kläderna bär alla kvinnor kjol förutom en kvinna i byxor. Samtliga kjolar slutar vid knäna förutom en lång kjol som slutar vid fötterna. Åtta kvinnor visar ben och två kvinnor visar armar. Två kvinnor har exponerad hals och en har hög krage. (4) En man har fluga istället för slips vilket i denna kontext blir en form av dekoration. (5) Vad gäller tajta kläder kan det avläsas från fotot att sex kvinnor bär tajta kjolar, som också slutar vid knäna, och flera kvinnors överdelar ser tajta ut, förutom en, vilket begränsar kroppens rörlighet. Alla kvinnor har klackar och alla män har platta skor.

Det finns en tydlig kontrast bland kvinnorna där en majoritet har ett svagt maktuttryck och hamnar både i objekt av skönhet och fysisk passiv samtidigt som tre kvinnor har ett starkare maktuttryck. En kvinna sticker ut från de andra med ett tydligt maktuttryck trots klänningen. Hon bär en svart långklänning med en svart kostymjacka över. Till detta har hon även en vit skjorta med hög krage. Trots att hon bär klänning så gör längden och färgen på den att uttrycket blir tungt och maktfullt. Endast en kvinna bär byxor.

Löfven 2019

Foto: Ninni Andersson

(1) På bilden syns 12 kvinnor och 11 män. (2) När det gäller färg bär de flesta ministrar mörka färger förutom fyra kvinnor och en man som har ljusa eller färgglada kappor. Flera kvinnor bär färgglada detaljer och flera män bär färgglada scarfs. (3) När det gäller formen på kläderna bär en kvinna byxor och resten bär kjol, trots kallt väder. En kjol slutar vid knäna och resten slutar ovanför underbenen, kapporna är för långa för att kunna avläsa. Tre kvinnor visar ben. (4) Fem män bär scarf och fem kvinnor bär scarf.. En man har fluga vilket i denna kontext blir en form av dekoration. (5) Av vad som kan avläsas från fotot bär ingen tajta kläder som begränsar rörligheten. Flera kvinnor har platta skor och resten har klackar. Alla män har platta skor.

Det är intressant att såpass många kvinnor bär kort kjol och klackar när det är kallt och halt ute. Endast en kvinna bär byxor.

Löfven 2021

Foto: Ali Lorestani

(1) På bilden syns 11 kvinnor och 11 män. (2) När det gäller färg bär endast hälften av ministrarna mörka färger. Två män bär ljusa och färgglada kostymer, och fyra män bär färgglad skjorta. Fyra kvinnor bär helvitt, tre kvinnor bär helt i färg och två kvinnor bär mönstrat. Endast två kvinnor bär mörkt och enhetligt. Nästan alla män har färgglad eller mönstrad slips. En man har ljusa skor. (3) När det gäller formen på kläderna har endast en kvinna byxor och resten har kjol. Tre kvinnor har långkjol och resterande slutar vid knäna. Alla kvinnor i kjol visar ben. Fem kvinnor visar armar och tre kvinnor exponerar halsen. (4) Gällande accessoarer avviker en man från resten och har fluga vilket i denna kontext blir någon typ av dekoration. Två kvinnor har scarfs. (5) Av vad som kan avläsas från fotot bär en kvinna en tajtare dräkt och en kvinna bär tajtare kavaj som begränsar rörligheten. Alla kvinnor bär klackar och alla män har platta skor.

Två av männen bär kostym i ljusare färg där den ena bär fluga och den andra bär ljusare skor. Detta lättar upp maktuttrycket och exemplifierar, hur i relation till de andra männen, ljusa färger påverkar maktuttrycket. Endast en kvinna bär svart och heltäckande, hon är den enda kvinnan med byxor. Hennes svarta kostym och vita skjorta följer ett tungt maktuttryck. I allmänhet har kvinnorna svagt maktuttryck med klänningar i ljusa och starka färger och utan något svart eller annat tungt att komplementera med. Det är en stark uppdelning i maktuttrycket hos kvinnorna.

Kristersson 2022

Foto: Johannes Frandsen

(1) På bilden syns 11 kvinnor och 13 män. (2) När det gäller färg bär alla män och fem kvinnor mörkt och enhetligt. Två kvinnor bär helt i färg och tre kvinnor bär färgglada överdelar. Två kvinnor bär mönstrade klänningar och en kvinna har mönstrad kjol. Två män har ljusa slipsar och en har mönstrad slips. Två män har ljusa skor och en kvinna har färgglada klackar. (3) Vad gäller formen på kläderna bär två kvinnor byxor och resten kjol. Samtliga kjolar slutar vid knäna. Fyra kvinnor visar ben. En kvinna visar underarmar och fyra kvinnor har exponerad hals. En kvinna bär hög krage. (4) Ingen bär accessoarer. (5) Av vad som kan utläsas från fotot har en kvinna tajtare klänning. Nästan alla kvinnor bär klackskor och ett par kvinnor har platta skor. Alla män har platta skor.

Det finns en tydlig uppdelning i två grupper bland kvinnorna: de med starkt maktuttryck och de som bockar av flera underordningsmekanismer. Alla kvinnor med helt exponerade ben bär även kortare kjol i färg och mönster, där alla utom en även har exponerad hals. Samtliga av dessa kvinnor bär även klackar. Resterande kvinnor bär helsvart och heltäckande. Två kvinnor bär helsvart kostym med byxor. Den ena har platta skor vilket gör att hon besitter fullt maktuttryck utan några underordningsmekanismer.

5. Diskussion och slutsatser

Nedan kommer en sammanställning, i tabellform, av förekomsten av de olika dimensionerna. Alla aspekter får inte plats i tabellen men går ändå att avläsa. 'Svårt att gå i' finns inte med i tabellen, men ser man på 'platta skor' så går det att förstå hur många som bär klackar då de som inte bär platta skor bär klackar. Samma gäller löstsittande som är i relation till tajt. I första rutan, under tajt, står det totala antalet kvinnor/män på bilden. Jag har inte med det totala antalet i alla rutor då det blir överflödigt och svårt att avläsa tabellen med för mycket siffror. I varje ruta står en siffra som motsvarar det totala antalet individer på bilden som borrar av aspekten. Exempelvis: 1978 bär 0 av 6 kvinnor tajta kläder och 5 av 6 kvinnor har kläder med inslag av färg/ljust/mönster.

Kvinnor:

		Underordning					Överordning		
		Passivt subjekt		Objekt av skönhet			Aktivt objekt	Objekt av makt	
	Tajt	Otymlig längd	Inslag av färg/ljust/mönster	Visar hud	Visar ben	Accessoarer	Platta skor	Heltäckande	Mörkt och enhetligt
1978	0/6	0	5	0	5	2	0	1	1
1979	0/5	0	3	0	3	0	0	0	0
1986	1/5	0	3	0	0	5	1	3	2
1994	0/11	1	8	1	6	1	2	4	2
2002	0/10	1	5	2	2	0	-	8	5
2006	1/10	1	7	5	4	3	3	5	3
2010	2/11	3	10	6	9	1	1	1	2
2014	7/12	4	7	4	10	0	0	2	5
2019	0/12	1	7	2	5	5	4	5	4
2021	2/11	2	9	5	8	2	0	1	2
2022	1/11	4	6	5	9	0	2	2	5

*mindre accessoarer och slipsar räknas inte in under inslag av färg.

Män:

Underordning				Överordning					
Passivt subjekt		Objekt av skönhet			Aktivt objekt		Objekt av makt		
	Tajt	Otymlig längd	Inslag av färg/ ljus/ mönster	Visar hud	Visar ben	Accessoarer	Platta skor	Heltäckande	Mörkt och enhetligt
1978	0/12	0	1	0	0	0	12	12	11
1979	0/15	0	4	0	0	0	15	15	11
1986	0/15	0	1	0	0	1	15	15	14
1994	0/11	0	7	0	0	0	11	11	4
2002	0/12	0	1	0	0	0	12	12	11
2006	0/12	0	1	1	0	0	12	11	11
2010	0/13	0	0	0	0	0	13	13	13
2014	0/12	0	0	0	0	1	12	12	12
2019	0/11	0	1	0	0	5	11	11	10
2021	0/11	0	6	0	0	1	11	11	5
2022	0/13	0	0	0	0	0	13	13	13

*mindre accessoarer och slipsar räknas inte in under inslag av färg.

Min frågeställning är: *Hur uttrycks makt och underordning, med kroppen som subjekt och objekt, i ministrarnas klädval i Sverige i gruppfotoerna från 1978-2022.*

Det växer successivt fram en olikhet i kvinnornas klädsel och det är inte förrän 2002 som kvinnor bär byxor. Innan dess bär kvinnor längre löstsittande kjolar som sällan slutar ovanför knäna, ofta kombineras kjolen med maskulina inslag som en tyngre bredaxlad kavaj. Tabellen visar att på senare år har det blivit vanligare för kvinnor att bära tajta kläder, kjolar med otymlig längd, färg, mönster och ljusa inslag har blivit vanligare, hud och ben exponeras oftare. Kvinnor faller oftare in i nästan alla underordningsmekanismer än förut. Samtidigt bär kvinnor också oftare mörkt, enhetligt och platta skor än förut. Det är vanligare att kvinnor bär helsvart kostym med vit skjorta likt männen. Det framkommer inte i tabellen men kvinnor bär oftare byxor och när en kvinna bär platta skor så bär hon ofta övriga kläder med starkare

maktuttryck. Trots att kvinnors uttryck har förändrats under undersökningsperioden är männens sig lika.

Männen har genomgående ett tydligt maktuttryck i sina mörka kostymer, det har inte förändrats under undersökningsperioden. De faller nästan aldrig in under objekt av skönhet då de väldigt sällan bär färg, ljus och mönster, de exponerar aldrig hud, förutom en man med uppknäppt skjorta och de bär väldigt sällan accessoarer. De flesta av männen som faller in under 'inslag av färg' i tabellen bär en ljus kapp över sin mörka kavaj. Det vanligaste avbrottet från maktuttrycket är färgade och mönstrade slipsar, vilket dock inte är med i tabellen. Endast fyra män bär färgglad och ljus kavaj och ett fåtal bär färgglad skjorta. Ingen man faller in i underordningsmekanismen passivt subjekt. Männen har aldrig tajta kläder och de har alltid kavaj, byxor och platta skor. Deras kläder tillåter genomgående rörelse och de kan föra sig som en aktiv kropp. Männen faller väldigt sällan in under underordningsmekanismerna.

Könsnormerna är tydliga även inom politiken. Kvinnliga politiker bryter, i sig, mot den könade maktdynamiken då de är inne i maktens korridorer och besitter makten. Men analysen visar att den representativa jämställdheten inom politiken inte innebär att politiken som helhet är jämställd. Maktuttrycket mellan män och kvinnor skiljer sig markant. Kvinnornas maktuttryck varierar men är nästan alltid svagare än männens. Det finns kvinnor på 2000-talet som bockar av alla överordningsmekanismer, med de är få. Kvinnorna har i regel ett svagare maktuttryck och besitter allt som oftast en eller flera underordningsmekanismer. De faller ofta in i objekt av skönhet, det är inte ovanligt att kvinnorna bär färg, mönster och accessoarer, de bär oftast kjol och visar ofta hud i form av ben, armar och hals. De faller nästan alltid in i fysiskt passiv då de nästan alltid bär klackar och väldigt sällan platta skor. Oftast bär kvinnorna inte tajta kläder men de gör det i mycket större utsträckning än männen.

Kvinnorna och männen skiljer sig mest åt som passiva och aktiva subjekt. Männens kroppar för sig alltid som aktiva subjekt och kvinnornas kroppar passiviseras nästan alltid till passiva subjekt. Marion Young (1980) diskuterar den kvinnliga kroppens relation till rörelse och visar hur den har socialiserats in i att begränsa sin egen kroppsliga rörelse. Femininiteten som struktur avgränsar kvinnans existens (Marion Young, 1980, s.140) och kvinnan existerar som ett passivt objekt medan mannens kropp existerar i världen som ett subjekt, en fysisk närvaro

(Marion Young, 1980, s.148). Analysen visar på hur den kvinnliga kroppens rörelse fortsatt begränsas och att kläder är ytterligare en aspekt av passiviseringen mot den kvinnliga kroppen. Analysen bidrar med att utveckla Marion Youngs teori om hur femininitet som struktur avgränsar kvinnans existens. Analysen visar både att kvinnliga ministrar i maktens korridorer bär kläder som begränsar rörelsen samt att feminint kodade kläder i sig självt inte är skapta för att ge kroppen utrymme och möjlighet att vara en fysisk närvaro. Den mörka kostymen är så tydligt kopplat till den manliga politikern och makten och den är tillåtande för kroppslig rörelse. Det finns en intressant koppling mellan politiken och kroppen där den manliga kroppen inom politiken alltid existerar som en fysiskt handlingskraftig närvaro, vilket går i linje med uppdraget som politiker. Män i vardagen, i civilsamhället, använder inte helt sällan kläder som begränsar kroppen men just inom politiken råder en tydlig skillnad. Den manliga politikern tillåts vara den fysiskt handlingskraftiga kropp den måste vara. Passiviseringen är komplicerad i relation till makten då narrativet om kvinnan, och därmed den kvinnliga politikern, som passivt objekt krockar med bilden av politiker som aktiv lagstiftare och ledare. Det blir paradoxalt med kvinnliga politiker som underordnade och passiva samtidigt som vi kräver maktfulla aktiva politiker, när kvinnokroppen inte tillåts vara en aktiv kropp. Inte ens inom makten, bland kvinnor som besitter den högsta makten, är den kvinnliga kroppen fri att vara en aktiv fysisk närvaro.

Min andra frågeställning är: *Har det könade estetiska isärhållandet inom makten blivit mindre i och med att Sverige blivit mer jämställt?*

Analysen visar att det har skett en förändring i kvinnliga ministrars klädsel över tid. Förändringen följer dock inte helt tesen om att kvinnorna klär sig mer jämställt i takt med att samhället blivit mer jämställt. Analysen visar snarare att kontrasterna bland kvinnorna är starkare idag där man antingen klär sig med det som kan tolkas som tydligt maktuttryck, enligt analysverktyget och har närmat sig männen, eller att man klär sig mer sexualiserande och feminint än förut och står längre bort från männen än tidigare. Isärhållandet har alltså utvecklats i två riktningar. I helhet går det dock att se att isärhållandet har minskat då det är fler kvinnor som klär sig med ett tydligt maktuttryck idag, i ett mer jämställt Sverige, än tidigare. Kvinnorna närmar sig männens uttryck men männen närmar sig inte kvinnornas uttryck.

Det intressanta nu är varför denna uppdelning sker. Wolf (1991) och Lee Bartky (1991) menar att i takt med att kvinnor får mer rättigheter, självständighet och makt desto mer motstånd möter de i form av skönhetsideal. Wolf menar att skönhet är ett system som håller manlig dominans intakt (Wolf, 1991, s.12). Detta skulle kunna förklara varför det estetiska isärhållandet inom till viss del ökat trots att isärhållandet i form av närvaro i politiken har minskat. Skönhetsidealen inom politiken blir en dimension som begränsar kvinnor i makten från att besitta den fullt ut. Systemet i sig, den könade maktdynamiken, finner andra sätt att underordna kvinnor när de närmar sig makten och så sätt tar sig ur underordningen.

Samtidigt bör ökade rättigheter och självständighet ge kvinnor möjlighet att strunta i skönhetsidealen. Resultatet skulle kunna visa på att den ökade friheten lett till att kvinnor kan leva sina val på ett starkare sätt och helt enkelt klär sig så som de vill se ut inom makten. Möjligtvis är det så att arenan för maktuttryck är under förändring i takt med att politiken har blivit en mer feminin sfär där kvinnorna utmanar maskuliniseringen inom politiken. Trots att kvinnlig närvaro är regel i svensk politik och att den kvinnliga närvaron funnits under längre tid så finns det andra strukturer som bevarar maskuliniseringen, dessa tar tid att förändra. Jansens (2019) menar att kvinnliga politiker använder kläder för att utmana den dominanta manliga estetiken och utmanar marginaliseringen av femininitet i den politiska sfären (Jansens, 2019, s.202). Förändring tar tid och den kvinnliga närvarons påverkan är något som sakta växer fram och påverkar normer, strukturer och dylikt. Historiskt har det feminina kopplats till underordning. Det betyder inte att femininitetens plats inom maktdynamiken inte kan förändras. Om det feminina uttrycket normaliseras och tar plats inom makten kan det tillslut kopplas ihop och bli en del av makten och maktuttrycket.

Foucault menar att makt finns i alla delar av samhället där vi underordnar oss själva genom vardagliga utövningar (Pylypa, 1998) som att klä oss. I den könade maktdynamiken där männen besitter makten, i dess olika former, påverkas kvinnor rimligtvis mer av detta deltagande av det egna förtrycket. Kanske visar just kvinnors 'villighet' att objektifiera den egna kroppen på hur starkt det normativa förtrycket är i samhället när det även är så tydligt inom makten i ett land som Sverige. Hela funktionen av normer är att påverka vad vi anser rätt, fel, normalt, passande, snyggt på ett sätt där vi tror vi har opåverkade preferenser trots att vi är djupt påverkade av strukturer. Även om en kvinnlig politiker helt självständigt och fritt väljer att klä sig i kläder som hamnar under underordning betyder det inte att kläderna blir

maktfulla för att de är självvalda. Intentionerna bakom kläder stämmer inte alltid överens med signalerna de skickar ut eller klädernas innebörd.

Det estetiska isärhållandet har minskat i vissa aspekter i samhället. De senaste åren har modet hos de yngre generationerna rört sig över könsnormerna där man klär sig mer unisex. Det är vanligare att män och kvinnor klär sig likt, att män klär sig mer feminint och att kvinnor klär sig maskulint i stora oversized byxor och tröjor. Det är aspekter som skulle kunna visa på att det estetiska isärhållandet minskar. Samma förändring syns dock inte inom makten. Är det för att det estetiska inom makten är en egen skild sfär där makten är så starkt kopplat till det maskulina? Kan det vara en generationsfråga? På det senaste fotot, från 2022, klär sig Romina Pourmokhtari maskulint och har ett väldigt tydligt maktuttryck. När hon tillsattes blev hon Sveriges yngsta minister någonsin med sina 26 år. Möjligtvis finns det en förändring i könsnormerna i den yngre generationen som kommer att visa sig med tiden och föra med sig en förändring i maktuttrycket.

En fenomenologisk studie bidrar till förståelse av meningsskapandet inom fenomenet och fenomenets natur men kan inte förklara kausala samband eller den faktiska påverkan av fenomenet. För att förstå vilken påverkan maktuttryck har på kvinnors makt inom politiken bör framtida forskning fokusera på vilken roll maktuttrycket spelar inom de politiska sociala relationerna. Påverkar maktuttrycket hur kvinnor blir bemötta och till vilken grad de får delta i politiken? Blir en kvinna behandlad med mer eller mindre respekt, mer eller mindre lyssnad på och därmed kan påverka mer eller mindre beroende på om hon har ett tydligt eller otydligt maktuttryck. Hur stor roll spelar en färgglad klänning i ett rum av mörka kostymer? Vidare forskning bör alltså fokusera på om maktuttrycket har en faktisk påverkan på hur vi opererar inom makten.

Källhänvisningar

Aaldering, Loes, van Der Pas, Daphne Joanna (2018). "Political Leadership in the media: Gender Bias in Leader Stereotypes during Campaign and Routine Times". *Cambridge University Press*, vol.50: 911-931.

Cleary, Krystal (2016). Feminist Theories of the Body. I: Naples, Nancy A. (red) *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Gender and Sexuality Studies*. Första upplagan. New Jersey: John Wiley & Sons, Ltd, s.1-6.

Coghlan, Jo, Hackett, Lisa J. (2023). "Gendered Contestation of the Political Uniform". *M/C Journal*, vol.26(1).

Conboy, Katie, Medina, Nadia, Stanbury, Sarah (1997). *Writings on the Body: Female Embodiment and Feminist Theory*. Columbia University Press: New York.

Duquesne University (2023). *Phenomenology*.

<https://guides.library.duq.edu/c.php?g=836228&p=5972144> [2024-11-21]

Eagly, Alice H., Karau, Steven J. (2002) "Role Congruity Theory of Prejudice Toward Female Leaders". *Psychological Review*, vol.109(3): 573-598.

Entwistle, Joanne (2023). *The Fashioned Body: Fashion, Dress and Modern Social Theory*. Tredje upplagan. Cambridge: Polity press.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Sundell, Anders, Towns, Ann, Wängnerud, Lena (2024). *Metodpraktikan: Konsten att studera människor, organisationer och samhällen*. Sjätte upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik.

Fields, Jill (1999). 'Fighting the Corsetless Evil': Shaping Corsets and Culture, 1900-1930. *Journal of Social History*, vol.33(2): 355-384.

Haimi, Rebecca (2024). Trenden: fler fickor till kvinnor. *svt nyheter*, 7 juli.

<https://www.svt.se/kultur/trenden-fler-fickor-till-kvinnor> [2024-11-19]

Hirdman, Yvonne (1988). *Genussystemet- teoretiska funderingar kring kvinnors sociala underordning*, (Rapport 23). Maktutredningen.

Holm, Boel (2024). Svaret på gåtan: Därför har kvinnor inga fickor. *SvD*, 19 oktober.

<https://www.svd.se/a/eMq3KR/svaret-pa-gatan-darfor-har-kvinnor-inga-fickor> [2024-11-19]

Jansens, Freya (2019). "Suit of Power: Fashion, Politics and Hegemonic Masculinity in Australia". *Australian Journal of Political Science*, vol.54(2): 202-218.

Lee Bartky, Sandra (1997). Foucault, Femininity and the Modernization of Patriarchal Power. I: Conboy, Katie, Medina, Nadia, Stanbury, Sarah (red.). *Writings on the Body: Female Embodiment and Feminist Theory*. New York: Colombia University Press, s.129-154.

Lindqvist, Anna, Gustafsson Sendén, Marie, Renström, Emma A. (2021). "What is Gender, Anyway: a Review of the Options for Operationalising Gender". *Psychology & Sexuality*, vol.12(4): 332-344.

Lukes, Steven (2004). *Power: A Radical View*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Marion Young, Iris (1980). "Throwing Like a Girl: A Phenomenology of Feminine Body Comportment Motility and Spatiality". *Human Studies*, vol.3: 137-156.

Oxblod, Aino (2022). Frustrerande problem med kläder för kvinnor. *Femina*, 7 mars.

<https://www.femina.se/mode/frustrerande-problemen-med-klader-for-kvinnor/8289637>

[2024-11-19]

Pylypa, Jen (1998). Power and Bodily Practice: Applying the Work of Foucault to an Anthropology of the Body. *Arizona Anthropologist*, vol.13: 21-36.

SCB (2023). *Riksdagsledamöter efter kön och valår*.

https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_ME_ME0107_ME0107C/Riksdagsledamoter/chart/chartViewColumnStacked100/ [2024-12-10]

Schippers, Mimi (2007). "Recovering the Feminine Other: Masculinity, Femininity, and Gender Hegemony". *Theory and Society*, vol.36: 85-102.

Sveriges Riksdag (2023). *Demokratins utveckling i Sverige*.

<https://www.riksdagen.se/sv/sa-fungerar-riksdagen/riksdagens-historia/old-demokratins-utveckling-i-sverige/> [2024-11-21].

Säll, Line (2019). *Kvinnor har det tuffare än män inom politiken*. Jämställdhetsmyndigheten. <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/q3emapd4/kvinnor-har-det-tuffare-an-man-inom-politiken-2019-10-24.pdf>

Thomsen, Dante, Sandberg, Mattias (2021). Ex-kollegan om Magdalena Andersson: "Folk är rädda för henne". *svt nyheter*; 30 september.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ex-kollegan-om-magdalena-andersson-folk-ar-lite-radda-for- henne> [2024-11-20]

Tv4 (2022) *Anser sig alla partier vara feministiska?*

<https://www.tv4.se/artikel/5HFmTlwC9CwiQoXVQC9qLc/anser-sig-alla-partier-vara-feministiska> [2024-10-30]

V-dem (u.å.a). *Women political participation index*.

https://v-dem.net/data_analysis/VariableGraph/ [2024-11-21]

V-dem (u.å.b). *Women political participation index (2023)*.

https://v-dem.net/data_analysis/MapGraph/ [2024-12-02]

V-dem (u.å.c). *Liberal Democracy Index (2023)*.

https://v-dem.net/data_analysis/MapGraph/ [2024-12-02]

Wolak, Jennifer (2020). "Descriptive Representation and the Political Engagement of Women". *Politics & Gender*, vol.16: 339-362.

Wolf, Naomi (1991). *The Beauty Myth: How Images of Beauty are Used Against Women*. New York: William Morrow and Company, INC.

Woodruff Smith, David (2013). *Phenomenology*.
<https://plato.stanford.edu/entries/phenomenology/> [2024-11-21]

Wängnerud, Lena (2000). Testing the Politics of Presence: Women's Representation in the Swedish Riksdag. *Scandinavian Political Studies*, vol. 23(1):67-86.

Zahavi, Dan (2019). *Phenomenology: The Basics*. London; New York: Routledge, Taylor & Francis Group

Åse, Cecilia (2000). *Makten att se: om kropp och kvinnlighet i lagens namn*. Avhandling. Stockholms universitet. Stockholm: Universitet.